

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИЗИКОЛОГІЯ

ID 1740

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	051 Економіка (бакалавр)	Назва освітньої програми	Економіка (2023)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. економічної кібернетики (БЕ)

Викладач/викладачі

Різник Наталія Михайлівна, канд. екон. наук, доцент, доцент, [профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	формування системи теоретичних знань та практичних умінь стосовно обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.
Формат курсу	Змішаний – передбачає проведення лекцій, практичних робіт та консультації для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в електронному навчальному курсі системи ATutor, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання.
Компетентності ОП	<p>Вивчення даної дисципліни поряд з обов’язковими дисциплінами передбачає підсилення формування та розвитку наступних компетентностей:</p> <p>інтегральної:</p> <p>здатність визначати та розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.</p> <p>загальних:</p> <p>ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>фахових:</p> <p>СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати комп’ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних задач, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.</p> <p>СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.</p> <p>СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.</p>
Програмні результати навчання з ОП	<p>ПР5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).</p> <p>ПР8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.</p> <p>ПР12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв’язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>ПР 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки</p>

	й представлення аналітичних звітів. ПР 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами й у невизначених умовах.
Обсяг курсу	Очна (денна) форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS — 3; лекції — 28 год.; практичні заняття — 14 год.; самостійна робота — 48 год.; Заочна форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS — 3; лекції — 10 год.; практичні заняття — 6 год.; самостійна робота — 74 год.;
Ознаки курсу	Рік навчання — 4; семестр — 8; Вибіркова дисципліна; кількість модулів — 2;
Форма контролю	Поточний контроль: Модульний контроль 1, модульний контроль 2 Підсумковий контроль: залік
Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення	Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Ризикологія» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як: "Економіка підприємства", "Статистика", "Дослідження операцій"
Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення	Технічні засоби для демонстрування результатів навчання (ПК, проєктор). Пакет програмних продуктів Microsoft 365

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс	Годин	
	ОФЗО	ЗФЗО
Тема 1. Ризик в економічній діяльності	2	2
Тема 2. Основні засади управління ризиком	2	2
Тема 3. Прийняття економічних рішень з врахуванням ризику	2	2
Тема 4. Класифікація ризиків	2	2
Тема 5. Розпізнання ризику	2	2
Тема 6. Засади системного аналізу ризику. Якісний аналіз	2	
Тема 7. Методологічні засади й інструментарій кількісного оцінювання ризику	2	
Тема 8. Оцінка рівня підприємницького ризику.	2	
Тема 9. Крива ризику і методи її побудови	2	
Тема 10. Методи аналізу ризику.	2	
Тема 11. Вирівнювання ризику	2	
Тема 12. Ризик – менеджмент на підприємстві	2	
Тема 13. Система антиризикових заходів	2	
Тема 14. Комп'ютерне забезпечення ризик-менеджменту	2	
	РАЗОМ:	10

Практичні заняття (теми)	Годин	
	ОФЗО	ЗФЗО
Ризик як економічна категорія	2	2

Теми занять, короткий
зміст

Прийняття економічних рішень з врахуванням ризику	2	2
Класифікація ризиків	2	2
Методологічні засади й інструментарій кількісного оцінювання ризику	2	
Оцінка рівня підприємницького ризику	2	
Крива ризику і методи її побудови	2	
Методи аналізу ризику	2	
	РАЗОМ:	14 6

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

- Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції:
1. Особливості економічного ризику в сучасних умовах господарювання (6 год сам. роб.)
  2. Метод експертних оцінок. Метод Дельфі (6 год сам. роб.)

Інформаційні джерела для вивчення курсу

Базова

1. Економічні і фінансові ризики: підручник / Мірзоева Т. В. [та ін.] ; [Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України]. Київ : Ямчинський О. В. [вид.], 2022, 444 с.
2. Марущак С.М., Єфімова Г.В., Пашенко О.В. Оцінка та управління підприємницькими ризиками : Навчальний посібник . М.: Херсон : Олді-плюс, 2014. 296 с.
3. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент : Навчальний посібник / за ред. В.І.Дробот. К. : Кондор, 2019. 140 с.
4. Ризик-орієнтований підхід до забезпечення економічної безпеки підприємства: концептуальні засади : монографія / О. М. Герасименко ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Черкаси : Олександр Третяков [вид.], 2019, 362 с.
5. Ризикологія : навч. посіб. / В. А. Фурсова ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т".-Харків : ХАІ, 2021. 63 с.
6. Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія та практика : Навчальний посібник . К. : ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2018. 200 с.
7. Управління економічними ризиками підприємств: навч. посіб. для студентів галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки", спец. 051 "Економіка", освіт. ступеню бакалавр / О. В. Балусева, І. В. Моргачов, О. В. Корнілова ; Донец. держ. ун-т упр., Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. - Кременчук : Щербатих О. В. [вид.], 2020, 286 с.

Допоміжна

8. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. К.: КНЕУ, 2004. 480с.
9. Контролінг ризиків у банку: теорія і практика [Текст] : монографія / Островська Н. С. ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Чернівці : Технодрук, 2019, 305 с.
10. Механізм управління фінансовими ризиками промислових підприємств: теорія, методологія, практика: монографія / О. В. Шишкіна ; Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігів : ЧНТУ, 2020, 317 с.
11. Оцінювання економічної ефективності реальних інвестицій в умовах невизначеності та ризику: монографія / О. С. Коцюба ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ : КНЕУ, 2019, 287 с.
12. Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навчальний посібник. К.: ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2004. 199с.
13. Управління проектами та ризиками: навч. посіб. / О. І. Яковенко. Ніжин : Лисенко М. М. [вид.], 2019, 194 с.
14. Управління ризиками [Електронний ресурс] : навчальний наочний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / М. О. Кравченко, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021, 432 с.
15. Riznyk N. Economic analysis of activities of companies of Ukraine and Poland and clusterisation of the insurance market of the national economy / N. Garmatiy, N. Riznyk, S. Garmatiy // Business Risk in Changing Dynamics of Global Village 2 : monograph. – Poland, Publishing House of University of Applied Sciences in Nysa, 2019. – P. 244-253.
16. Riznyk N. Interaction of banks and insurance companies in the context of the sale of insurance products / Grebeniuk, N.V., Riznyk, N., Zhurylo, V.V., Tymoshyk,

N.S., Dobizha N.V. // Journal of the Balkan Tribological Association 27 (4), 2021.- p. 697–710.

Інформаційні ресурси

1. ЕНК «Ризикологія» ID 1740. Сторінка курсу на сервері дистанційного навчання ТНТУ: <http://dl.tntu.edu.ua/login.php?course=1740>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> .
3. Науково-технічна бібліотека Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя. URL: <https://library.tntu.edu.ua/> .
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека. URL: <https://library.te.ua/> .
6. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>.

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; залік. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі БЕ. Консультування передбачено як очно , так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання заліку відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.
Політика щодо академічної доброчесності	При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрадження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Одна третя від суми балів, набраних здобувачем впродовж семестру	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
20	20		15	20			
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів		
Лекція 1,2	Практичне заняття №1	5	Лекція 9,10	Практичне заняття №5	5		
Лекція 3,4	Практичне заняття №2	5	Лекція 11,12	Практичне заняття №6	5		
Лекція 5,6	Практичне заняття №3	5	Лекція 13,14	Практичне заняття №7	10		
Лекція 7,8	Практичне заняття №4	5					

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
75-81	C	Добре
67-74	D	Задовільно
60-66	E	Задовільно
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Затверджено рішенням кафедри БЕ, протокол №1 від «30» серпня 2023 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми канд. екон. наук, доцент кафедри БЕ

Олена БЕРЕСТЕЦЬКА